

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у одредби члана 97. став 1. тач. 6) и 7) Устава Републике Србије, којима је предвиђено да Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог, јединствено тржиште, правни положај привредних субјеката, систем обављања појединих привредних и других делатности, банкарски и девизни систем, својинске и облигационе односе и заштиту свих облика својине.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Закон о отвореним инвестиционим фондовима са јавном понудом („Службени гласник РС”, број 73/19“) који је Народна скупштина Републике Србије усвојила на седници 10. октобра 2019. године, ступио је на снагу осмог дана од дана објављивања у Службеном гласнику РС, а почео је са применом 21. априла 2020. године.

Разлози за доношење Закона о отвореним инвестиционим фондовима са јавном понудом били су бројни, а два се могу посебно истаћи: унапређење и развој тржишта капитала који последично доприноси развоју економије Републике Србије, као и процес придруживања Републике Србије Европској унији (у даљем тексту: ЕУ).

У циљу дефинисања најцелисходнијих одредаба сада важећег закона којим је извршено усклађивање са прописима Европске уније, домаћим прописима и условима на домаћем тржишту, била је образована Радна група за израду Нацрта закона о изменама и допунама Закона о инвестиционим фондовима и Нацрта закона о алтернативним инвестиционим фондовима у којој је активно учешће узело је 13 институција и представника приватног сектора.

Један део одредаба Закона о отвореним инвестиционим фондовима са јавном понудом је припремљен као резултат разматрања пристиглих иницијатива из приватног сектора којима је тражено да се измене одредбе закона које уређују улагање имовине инвестиционог фонда, ограничења улагања те имовине, форме и структуре организовања фондова, као и могућност улагања у девизама.

Такође, у оквиру процеса приступања Републике Србије Европској унији и Преговарачке позиције Републике Србије за Поглавље 9 „Финансијске услуге”, Република Србија је, између осталог, преузела обавезу да транспонује Директиву 2009/65/ЕС Европског парламента и Савета, од 13. јула 2009. године, о координацији закона, прописа и административних одредби које се односе на подухвате везане за колективне инвестиције у преносиве хартије од вредности (Directive 2009/65/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to undertakings for collective investment in transferable securities) и Директиву 2014/91/ЕУ Европског парламента и Савета, од 23. јула 2014. године о измени Директиве 2009/65/ЕЗ у погледу послова депозитара, политика награђивања и санкција које уређују институције за колективно улагање у преносиве хартије од вредности, у национални правни оквир Републике Србије,

доношењем посебног закона којим се уређују отворени инвестициони фондови са јавном понудом.

Закон о отвореним инвестиционим фондовима са јавном понудом, између осталог уређује да друштво за управљање води регистар инвестиционих јединица и евидентира сваку промену у располагању и да Комисија за хартије од вредности прописује организовање и вођење регистра инвестиционих јединица, као и објављивање података из регистра. Исто тако, овај закон уређује да ималац инвестиционих јединица има право да располаже својим инвестиционим јединицама тако што их може преносити или оптеретити на основу уредне документације која представља правни основ за такво располагање, а посебним чланом су уређени терети/залога на инвестиционом јединицом. Међутим, у практичној примени се јавила потреба организовања централизованог регистра заложног права на инвестиционим јединицама који би евентуално допринео већој правној сигурности, транспарентности и ефикаснијем измирењу, а самим тим и атрактивности овог финансијског инструмента за инвеститоре.

Закон о тржишту капитала („Службени гласник РС“, број 129/21) прописује да је инвестициона јединица финансијски инструмент, а у складу са одредбама Главе III овог закона која носи наслов „Заложно право на финансијским инструментима“, Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности води Регистар заложног права на финансијским инструментима. Овим нацртом се прецизира да се и залога на инвестиционим јединицама води у јединственом регистру залоге на инвестиционим јединицама који води Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности, а у складу са Законом о тржишту капитала.

Имајући у виду да би већи број отворених инвестиционих фондова са јавном понудом и привлачење већег броја инвеститора који би улагали у ове фондове, допринело даљем развоју индустрије фондова и домаћег тржишта капитала, као и привреде уопште, Министарство финансија је, заједно са релевантним институцијама, размотрило примљену иницијативу од учесника на тржишту да би у пракси било значајно организовати један централизован регистар залоге на инвестиционим јединицама и припремило Нацрт закона о изменама и допунама Закона о отвореним инвестиционим фондовима са јавном понудом (у даљем тексту: Закон) којим се прецизира вођење Регистра заложног права на инвестиционим јединицама.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. врши се измена у члану 48. став 4. Закона о отвореним инвестиционим фондовима са јавном понудом којом се уводи могућност да друштво за управљање може водити инвестиционе јединице у регистру инвестиционих јединица УЦИТС фонда који води само друштво за управљање или Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности. Истим чланом се додају и нови ст. 5 и 6. којима се уређује која лица имају приступ подацима из регистра инвестиционих јединица УЦИТС фонда.

Чланом 2. у члану 54. после става 1. додаје се нови став 2. којим се прописује да друштво за управљање уписује заложно право на инвестиционој јединици у Регистар заложног права на инвестиционим јединицама који води Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности.

Чланом 3. се прописује рок у коме ће Комисија донети подзаконска акта за спровођење овог закона.

Чланом 4. се прописује рок у коме ће се Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности организовати и ускладити своја акта са одредбама овог закона.

Чланом 5. се прописује да је друштво за управљање дужно да у Регистар заложног права на инвестиционим јединицама који се води код Централног регистра, депо и клиринга хартија од вредности упише залог које су у претходном периоду уписане у регистру инвестиционих јединица које само води.

Чланом 6. се прописује да овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити финансијска средства у буџету Републике Србије.

V. АНАЛИЗА ЕФЕКТА ЗАКОНА

Одређење проблема које је потребно решити

Закон о отвореним инвестиционим фондовима са јавном понудом пружа могућност успостављања залог на инвестиционим јединицама која, између осталог, има за циљ да овај финансијски инструмент учини интересантнијим за инвеститоре јер им, осим трговања инвестиционим јединицама, пружа и могућност обезбеђења кредита или другог новчаног потраживања. Другим речима, заложно право на инвестиционим јединицама пружа већу сигурност у наплати за повериоца, док за дужника увећава способност отплате и обезбеђује већи приступ ликвидним средствима. Увођење централизованог регистра заложног права на инвестиционим јединицама код Централног регистра, депо и клиринга хартија од вредности, додатно ће допринети правној сигурности и ефикасности приликом успостављања и наплате намирења.

Циљеви који се постижу његовим доношењем

Имајући у виду услове на домаћем тржишту, циљ који треба постићи доношењем овог закона је оснивање већег броја отворених инвестиционих фондова са јавном понудом и привлачење већег броја потенцијалних домаћих и страних инвеститора, односно да се домаће тржиште учини приступачнијим и атрактивнијим и да се стимулише већи број лица да улажу своја слободна финансијска средства у отворене инвестиционе фондове организоване у Републици Србији. Према тренутним подацима у Републици Србији постоји 27 отворених инвестиционих фондова са јавном понудом и очекује се да ће се у наредне две године тај број повећати за 25%. Најбољи показатељи сврсисходности доношења овог закона биће број основаних или организованих отворених инвестиционих фондова са јавном понудом у наредном периоду, као и укупна вредност имовине под управљањем и укупна вредност по врстама имовине у коју су уложена прикупљена средства. У складу са одредбама члана 351. Закона о тржишту капитала („Сл. гласник РС”, број 129/21), Комисија је дужна да, једном у шест месеци, информише Владу о свом раду и кретањима на тржишту капитала, а саставни део ових

извештаја су и подаци о друштвима за управљање инвестиционим фондовима, инвестиционим фондовима, структури улагања и успешности пословања инвестиционих фондова.

Које су друге могућности за решавање проблема?

С обзиром да Закон о отвореним инвестиционим фондовима са јавном понудом уређује друштва за управљање отвореним инвестиционим фондовима са јавном понудом, инвестиционе јединице и вођење регистара инвестиционих јединица, иста материја на коју се односе ове измене, не може се регулисати на други начин.

Зашто је доношење акта најбоље за решавање проблема?

Закон се односи на материју која се искључиво регулише законом.

На кога и како ће утицати предложена решења?

Овај закон може имати позитиван утицај на привреду Републике Србије у целисти. Наиме, овај закон отвара могућност за оснивање нових друштава за управљање и оснивање и организовање нових отворених инвестиционих фондова са јавном понудом, а даљим инвестирањем уложених средстава инвеститора у имовину свих облика привредних субјеката и инфраструктуре, допринело би унапређењу услова за развој привреде уопште.

Који су трошкови које ће примена Закона изазвати грађанима и привреди посебно малим и средњим предузећима?

Примена овог закона неће изазвати издвајање додатних трошкова ни грађанима ни привреди.

Да ли позитивне последице доношења Закона оправдавају трошкове његове примене?

Позитивне последице доношења овог закона сасвим оправдавају трошкове његове примене, јер свакако нису значајнијег обима.

Према очекивањима која се односе на поменуте директне и индиректне користи, односно позитивне последице предложених решења, процењује се да ће укупне користи далеко премашити укупне трошкове који прате спровођење овог закона.

Да ли се Законом подржава стварање нових привредних субјеката на тржишту и тржишна конкуренција?

Закон пружа могућност оснивања и организовања већег броја отворених инвестиционих фондова са јавном понудом, као и могућности свим привредним субјектима да на једноставнији начин и уз мање трошкове, дођу до финансијских

средстава неопходних за одржавање и унапређење дотадашњег пословања, што може значајно да утиче на њихов положај на тржишту и конкурентност.

Да ли су све заинтересоване стране имале прилику да се изјасне о Закону?

Приликом дефинисања одредби овог закона, активно су учествовале и усагласиле се око предложених решења, следеће институције релевантне за његову примену:

- 1) Министарство финансија;
- 2) Комисија за хартије од вредности;
- 3) Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности,

Имајући у виду да се предметним изменама и допунама закона не мења битно режим, већ се прецизније уређује вођење регистра инвестиционих јединица, односно да се не врше суштинске измене Закона о отвореним инвестиционим фондовима са јавном понудом, Одбор за привреду и финансије Владе Републике Србије је 22. октобра 2024. године донео Закључак 05 Број: 011-10247/2024 да се прихвата предлог Министарства финансија да није потребно спроводити јавну расправу о Нацрту закона о изменама и допунама Закона о отвореним инвестиционим фондовима са јавном понудом.

Које ће се мере током примене Закона предузети да би се остварило оно што се доношењем Закона намерава?

У поступку примене овог закона, Комисија је дужна да усагласи свој подзаконски акт који уређује предметну материју са одредбама овог закона.

Исто тако, овим законом је уређено да ће Централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности водити Регистар заложног права на инвестиционим јединицама, као и да ће организовати и ускладити своја акта са одредбама овог закона у року од два месеца од дана ступања на снагу овог закона. Ове одредбе Нацрта закона су припремљене у сарадњи са представницима Централног регистра, депо и клиринга хартија од вредности који ће, с обзиром да већ воде различите врсте регистра, за реализацију наведених активности искористити постојећа софтверска решења и капацитете.

VI. ПРЕГЛЕД ОДРЕДАБА ЗАКОНА КОЈЕ СЕ МЕЊАЈУ

Члан 48.

Инвестициона јединица представља сразмерни обрачунски удео у укупној нето имовини УЦИТС фонда на основу које стицалац инвестиционе јединице има следећа права:

- 1) право на сразмерни део прихода;
- 2) право располагања инвестиционим јединицама;
- 3) право на откуп;
- 4) право на сразмерни део имовине УЦИТС фонда у случају распуштања;

5) друга права, у складу са овим законом.

Инвестиционе јединице дају иста права члановима фонда.

Осим инвестиционих јединица, друштво за управљање не сме издавати друге врсте финансијских инструмената који носе права на било који део имовине УЦИТС фонда.

~~Друштво за управљање води регистар инвестиционих јединица и евидентира сваку промену у располагању.~~

ДРУШТВО ЗА УПРАВЉАЊЕ МОЖЕ ВОДИТИ ИНВЕСТИЦИОНЕ ЈЕДИНИЦЕ У РЕГИСТРУ ИНВЕСТИЦИОНИХ ЈЕДИНИЦА УЦИТС ФОНДА КОЛИ ВОДИ САМО ДРУШТВО ЗА УПРАВЉАЊЕ ИЛИ ЦЕНТРАЛНИ РЕГИСТАР, ДЕПО И КЛИРИНГ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ, А ОДГОВОРНО ЈЕ ЗА ЕВИДЕНТИРАЊЕ СВИХ ПРОМЕНА У РАСПОЛАГАЊУ У РЕГИСТРУ.

ЛИЦЕ КОЈЕ ВОДИ РЕГИСТАР ИНВЕСТИЦИОНИХ ЈЕДИНИЦА УЦИТС ФОНДА ДУЖНО ЈЕ ДА КАО ПОСЛОВНУ ТАЈНУ ЧУВА ПОДАТКЕ О ЧЛАНОВИМА, СТАЊУ ИНВЕСТИЦИОНИХ ЈЕДИНИЦА, И УПЛАТАМА И ИСПЛАТАМА. НАВЕДЕНЕ ПОДАТКЕ ЛИЦЕ КОЈЕ ВОДИ РЕГИСТАР ИНВЕСТИЦИОНИХ ЈЕДИНИЦА ДОСТАВЉА, НА ОСНОВУ ЗАХТЕВА:

- 1) ЧЛАНУ, И ТО САМО ПОДАТКЕ КОЈИ СЕ ОДНОСЕ НА ТОГ ЧЛАНА;
- 2) ДЕПОЗИТАРУ;
- 3) ЛИЦУ КОЈЕ ДОКАЖЕ ПРАВНИ ИНТЕРЕС;
- 4) ПРАВОСУДНИМ И УПРАВНИМ ОРГАНИМА, КАО И ДРУГИМ ЛИЦИМА У ОКВИРУ ОВЛАШЋЕЊА, А У СКЛАДУ СА ЗАКОНОМ.

КОМИСИЈА И ДРУШТВО ЗА УПРАВЉАЊЕ УВЕК ИМАЈУ ПРАВО УВИДА У РЕГИСТАР ИНВЕСТИЦИОНИХ ЈЕДИНИЦА.

Упис у регистар става 4. овог члана производи правно дејство према трећим лицима од дана уписа.

Комисија прописује организовање и вођење регистра инвестиционих јединица, као и објављивање података из регистра.

~~Терети на инвестиционим јединицама~~

~~Члан 54.~~

~~На инвестиционој јединици може се уписати само једно заложно право.~~

~~Ако на инвестиционој јединици постоје терети у корист трећих лица, инвестиционом јединицом се може располагати само ако је с тим сагласно лице у чију корист су терети на инвестиционој јединици засновани.~~

~~Располагање инвестиционим јединицама супротно одредби овога члана је ништаво.~~

ЗАЛОГА НА ИНВЕСТИЦИОНИМ ЈЕДИНИЦАМА

ЧЛАН 54.

НА ИНВЕСТИЦИОНОЈ ЈЕДИНИЦИ МОЖЕ СЕ УПИСАТИ САМО ЈЕДНО ЗАЛОЖНО ПРАВО.

ДРУШТВО ЗА УПРАВЉАЊЕ УПИСУЈЕ ЗАЛОЖНО ПРАВО НА ИНВЕСТИЦИОНОЈ ЈЕДИНИЦИ УЦИТС ФОНДА У РЕГИСТАР ЗАЛОЖНОГ ПРАВА НА ИНВЕСТИЦИОНИМ ЈЕДИНИЦАМА КОЈИ ВОДИ ЦЕНТРАЛНИ РЕГИСТАР, ДЕПО И КЛИРИНГ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ, У СКЛАДУ СА ОВИМ ЗАКОНОМ, ПОДЗАКОНСКИМ АКТОМ КОМИСИЈЕ И ПРАВИЛИМА ПОСЛОВАЊА ЦЕНТРАЛНОГ РЕГИСТРА, ДЕПО И КЛИРИНГА ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ.

АКО НА ИНВЕСТИЦИОНОЈ ЈЕДИНИЦИ ПОСТОЈИ УПИСАНО ЗАЛОЖНО ПРАВО, ИНВЕСТИЦИОНОМ ЈЕДИНИЦОМ СЕ МОЖЕ РАСПОЛАГАТИ (КУПОПРОДАЈА И ПОКЛОН) САМО АКО ЈЕ С ТИМ САГЛАСНО ЛИЦЕ У ЧИЈУ КОРИСТ ЈЕ ПРЕДМЕТНО ЗАЛОЖНО ПРАВО УПИСАНО.

ЦЕНТРАЛНИ РЕГИСТАР, ДЕПО И КЛИРИНГ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ ПОДАТКЕ ИЗ РЕГИСТРА ЗАЛОЖНОГ ПРАВА НА ИНВЕСТИЦИОНИМ ЈЕДИНИЦАМА ЧУВА КАО ПОСЛОВНУ ТАЈНУ И ДОСТАВЉА ИХ, НА ОСНОВУ ЗАХТЕВА:

- 1) ЧЛАНУ, И ТО САМО ПОДАТКЕ КОЈИ СЕ ОДНОСЕ НА ТОГ ЧЛАНА;
- 2) ДЕПОЗИТАРУ;
- 3) ЛИЦУ КОЈЕ ДОКАЖЕ ПРАВНИ ИНТЕРЕС;
- 4) ПРАВОСУДНИМ И УПРАВНИМ ОРГАНИМА, КАО И ДРУГИМ ЛИЦИМА У ОКВИРУ ОВЛАШЋЕЊА, А У СКЛАДУ СА ЗАКОНОМ.

РАСПОЛАГАЊЕ ИНВЕСТИЦИОНИМ ЈЕДИНИЦАМА СУПРОТНО ОДРЕДБАМА ОВОГ ЧЛАНА ЈЕ НИШТАВО.

КОМИСИЈА УВЕК ИМА ПРАВО УВИДА У РЕГИСТАР ЗАЛОЖНОГ ПРАВА НА ИНВЕСТИЦИОНИМ ЈЕДИНИЦАМА.